

Sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma u bankama u Republici Hrvatskoj

Robić, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:533789>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-28**



Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)



Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Preddiplomski stručni studij
Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i financije

**SPRJEČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA
TERORIZMA U BANKAMA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

STUDENT: Petra Robić

JMBAG: 1003137270

Mentor: Izv. prof.dr.sc. Jakša Krišto

Zagreb, srpanj 2023.

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je poslovni projekt isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu, _____

SAŽETAK

U ovome radu analizirati će se ključne strategije i mjere koje su financijske institucije, posebice banke, u Republici Hrvatskoj usvojile kako bi se aktivno suprotstavile sveprisutnim prijetnjama pranja novca i financiranja terorizma. U kontekstu globalnih financijskih tržišta, borba protiv pranja novca i financiranja terorizma postala je esencijalni aspekt održavanja stabilnosti i sigurnosti financijskog sustava. Banke igraju ključnu ulogu u ovom procesu, jer se često koriste kao kanali za prikrivanje ilegalnih aktivnosti i transferiranje sredstava koja potječu iz kriminalnih radnji. Fokusirati ćemo se na prilagodbu banaka u RH za implementaciju mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u skladu s međunarodnim standardima i regulatornim okvirom. Proučit će se razne strategije koje banke primjenjuju, uključujući analizu rizika, praćenje transakcija, identifikaciju sumnjivih aktivnosti te suradnju s nadležnim tijelima kao što su Hrvatska narodna banka i Ured za sprječavanje pranja novca.

Ključne riječi: pranje novca, financiranje terorizma, bankovni sektor, prevencija, regulatorni okvir, mjere suzbijanja, zakonodavstvo, analiza rizika.

SUMMARY

In this paper, we will analyze the key strategies and measures that financial institutions, particularly banks, in the Republic of Croatia have adopted to actively counter the pervasive threats of money laundering and terrorist financing. In the context of global financial markets, the fight against money laundering and terrorist financing has become an essential aspect of maintaining the stability and security of the financial system. Banks play a crucial role in this process as they are often used as conduits for concealing illegal activities and transferring funds derived from criminal acts. Our focus will be on how banks in Croatia adapt to implement anti-money laundering and counter-terrorist financing measures in line with international standards and regulatory frameworks. We will examine various strategies that banks employ, including risk assessment, transaction monitoring, identification of suspicious activities, and collaboration with relevant authorities such as the Croatian National Bank and the Office for the Prevention of Money Laundering.

Keywords: money laundering, terrorist financing, banking sector, prevention, regulatory framework, anti-money laundering measures, legislation, risk analysis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. PREDMET I CILJEVI RADA.....	1
1.2. OPIS PROBLEMA.....	1
1.3. OPIS STRUKTURE RADA	2
2. TEMELJNI POJMOVI PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA	3
2.1. Pojam pranja novca	3
2.2. Faze pranja novca.....	3
2.3. Financiranje terorizma	5
2.4. Međunarodne organizacije za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma	7
3. SUSTAV SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA U RH	10
3.1. Opis trenutne situacije u RH	10
3.1.1. URED ZA SPRJEČAVANJE PRANJA NOVCA	10
3.2. Učinkovitost sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u RH	15
3.3. Nadolazeće promjene i trendovi za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma..	18
4. ULOGA BANKARSKOG SEKTORA U SPRJEČAVANJU PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA U RH	20
4.1. Regulatorni okvir bankarskog sektora.....	20
4.2. Ranjivost bankovnog sektora	22
4.3. Postupanje sa sumnjivim transakcijama	24
4.4. Komunikacija banaka s klijentima	25
4.5. Slučaj iz prakse - Zagrebačka banka	28
5. ZAKLJUČAK	31
LITERATURA	32

POPIS GRAFOVA I SLIKA 35

1. UVOD

1.1. PREDMET I CILJEVI RADA

Tema ovoga završnog rada je Sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma u bankama u Republici Hrvatskoj. Odabrana je iz razloga što postaje sve važnija i zastupljenija u suvremenom financijskom svijetu. Za očuvanje stabilnosti i povjerenja u financijski sektor ključni su transparentnost, integritet i sigurnost financijskih tokova. Cilj ovoga rada je analizirati trenutno stanje sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj sa posebnim naglaskom na banke te identificirati ključne izazove i prepreke s kojima se suočava. Istražiti će se relevantne regulative, zakoni, mjere i institucije koje su uspostavljene radi suzbijanja ovih oblika financijskog kriminala. Uzimajući u obzir tehnološki napredak i digitalizaciju financijskog sektora, istražiti ćemo kako nove tehnologije mogu pružiti alate i rješenja za otkrivanje i suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma. Upotreba umjetne inteligencije, analitike podataka, blockchain tehnologije i drugih inovacija ima potencijal za jačanje učinkovitosti i brzine procesa provjere transakcija, kao i za identifikaciju sumnjivih aktivnosti. Ova tema je od iznimne važnosti radi stvaranja održive financijske okoline i sigurnosti, kontinuiranog jačanja kapaciteta i poboljšane suradnje između institucija.

1.2. OPIS PROBLEMA

Zadnjih par godina dolazi do sve većih globalnih izazova i problema u pogledu financijskog kriminala, među koje ubrajamo pranje novca, financiranje terorizma i korupciju. Zahtijevaju se sveobuhvatne mjere i konstantna suradnja među zemljama, uključujući i Republiku Hrvatsku kao članicu međunarodne zajednice. Ona je, kao i druge članice, prepoznala važnost borbe protiv ovih prijetnji te je usvojila odgovarajuće zakone i propise kako bi pokušala spriječiti i suzbiti navedene radnje. Unatoč napretku u sprječavanju ovih aktivnosti, postoje izazovi i prepreke koje treba prepoznati i adresirati. Neki od tih izazova uključuju sofisticirane tehnike koje kriminalci koriste za skrivanje tragova, transnacionalne mreže koje olakšavaju prijenos nezakonito stečenih sredstava, kao i izazove u razmjeni informacija između institucija i prekograničnu suradnju.

1.3. OPIS STRUKTURE RADA

Kroz sveobuhvatan pregled trenutnog stanja i identifikaciju izazova, ovaj rad će pružiti važan uvid u napredak i uspješnost Republike Hrvatske u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma. Važan aspekt ovog rada biti će proučavanje institucionalnog okvira, gdje će veliki fokus biti uloga i odgovornosti relevantnih institucija poput Hrvatske narodne banke (HNB), Financijskog inspektorata, Ministarstva unutarnjih poslova (MUP), Porezne uprave i drugih tijela koja sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju financijskog kriminala. Također ćemo razmotriti suradnju s međunarodnim organizacijama kao što su Financial Action Task Force (FATF) i Europol kako bi se osigurala usklađenost s međunarodnim standardima i razmjena informacija. Analizirat ćemo različite metode pranja novca, uključujući mreže, složene transakcije i uporabu legalnih struktura za prikrivanje nezakonitog porijekla sredstava. Također, istražiti ćemo mehanizme financiranja terorizma, kao što su ilegalne financijske transakcije, donacije, iznajmljivanje nekretnina i drugi načini koji se koriste za prikupljanje sredstava za terorističke aktivnosti.

2. TEMELJNI POJMOVI PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

2.1. Pojam pranja novca

Katušić-Jergović (2007) navodi da je uvijek postojala želja da se sakrije pravi izvor nečega te se smatra da fenomen pranja novca postoji već tisućama godina. Prema povjesničaru Sterlingu Seagraveu, pranje novca je prvi put postojalo prije više od 4000 godina, a kineski trgovci zapravo su izmislili ono što je poznato kao moderno pranje novca. Utaja poreza i offshore poslovanje dva su pojma koja koristimo. No, američka prohibicija 1920-ih godina prošlog stoljeća povezana je s današnjim pojmom pranja novca. Pojava značajne količine "prljavog novca" tijekom prohibicije u SAD-u uvjetovala je njegovu legalizaciju. Vjeruje se da je tadašnje kriminalno podzemlje kontroliralo praonice rublja, legalan pothvat preko kojeg se znatnu svotu novca jednostavno moglo prikriti kao nezakonito stečenu. S vremenom, izvori prljavog novca postaju sve raznolikiji i povezani s nizom temeljnih kriminalnih aktivnosti, poput prodaje droge u 1980-ima i terorizma na početku novog stoljeća (2001.).

U suvremenom smislu, Horvatić (1998) smatra da se pranje novca odnosi na proces pretvaranja sredstava ili drugih imovinskih koristi stečenih nezakonitim aktivnostima (tzv. „prljavi“ novac) u tzv. „čisti“ novac, odnosno sredstva koja se mogu legalno koristiti bez izazivanja sumnje da su stečeni nezakonitim djelovanjem. To implicira da umjesto da se koristi kao svaki drugi, zakonito stečen prihod, takav novac (ili drugu imovinsku korist) treba oduzeti kao rezultat kaznenog djela. Pranje novca je u ovom smislu definirano sudskim presedanom kao "aktivnost namijenjena prikrivanju nezakonito stečenih prihoda". Radi se o pretvaranju protupravno stečenog ishoda u nepoštenu pretvorbu koja se doima legalnom, te pretvaranju protupravno stečenog prihoda u onu koja ima privid poštene i stvarne zarade. Sve radnje i nečinjenja usmjerene na prikrivanje izvora nezakonito stečenog novca smatraju se pranjem novca u smislu kaznenog prava.

2.2. Faze pranja novca

Financial Crime Risk and Compliance (1994) tvrdi da se prema fenomenološkim istraživanjima, pranje novca često odvija u tri faze:

1. plasman (polaganje), koji se odnosi na pokušaj premještanja sredstava iz zemlje stjecanja u druge zemlje
2. slojevitost (oplemenjivanje), niz zamršenih financijskih transakcija koje se koriste za ulaganje u legalne financijske tijekove uz odvajanje nezakonito stečenog novca s krajnjim ciljem skrivanja odnosa između tih sredstava i njihovog izvora
3. Integracija, često poznata kao "pranje", posljednja je faza korištenja nezakonitog novca prije integracije "oprano" novca u sustav

Slika 1. Prikazane faze pranja novca



Izvor: Šarić (2021)

Slika 1 vizualno prikazuje kako pranje novca izgleda u svakodnevnom životu. Isto tako naznačene su i faze pranja novca gdje se prikazuje na koje se sve, nama poznate stvari, to može odvijati. U nastavku ćemo navedene faze detaljnije opisati.

Polaganje je početna faza postupka, tijekom koje se novac, obično u obliku gotovine, unosi u financijski sustav ili primjenjuje kao oblik plaćanja za kupnju različitih vrijednosti. Kako bi se nezakonito stečena sredstva ubacila u zakonito poslovanje, ključno je da se ona preinače u sredstva koja izgledaju zakonito. Kako bi se izbjegla identifikacija osoba uključenih u takve operacije, najčešće se koristi gotovina (bilo da se radi o malim iznosima pri prodaji), droga, prostitucija, trgovina ljudima i sl. ili o većim iznosima pri prodaji velikih količina narkotika, oružja i sl.). Ova

faza je najopasnija iz perspektive počinitelja jer se novac ulaže u financijske, nefinancijske ili alternativne sustave, čime se perači novca izlažu otkrivanju vlastitog identiteta i izvora novca stečenog nezakonitim ili kriminalnim putem. (Iljkić , 2015)

Katušić-Jergović (2007) je također našao da s krajnjim ciljem ostavljanja traga novca, faza prikriivanja poznata i kao faza slojevitosti, pokušava prikriti pravo podrijetlo korištenjem brojnih transakcija i novca zarađenog nezakonitim aktivnostima. "Krijumčarenje valuta, mjenjačnica, prijenosi sredstava, korištenje fiktivnih tvrtki, korištenje osiguravajućih društava, korištenje blagajni i domaćih poštanskih ureda, korištenje uvozno-izvoznih poduzeća, manipulacija računima, manipulacija jamstvima, obveznicama i vrijednosnim papirima, uporaba igraonica, poslovanje kroz zabranjene zone i specifične kupnje gotovinom bile su najčešće korištene tehnike u toj fazi." Novac se prebacuje, u manjim iznosima, na jedan ili više računa različitih osoba, kako bi se zametnuo trag izvoru, odnosno pravom podrijetlu novčanih sredstava.

Prema Cindori (2007) u trećoj i posljednjoj fazi pranja novca, sredstva se integriraju u financijski sustav i miješaju s legitimnim, legalnim izvorima sredstava, tj. "prljavi novac" se reinvestira u legalne aktivnosti koje proizvode legitiman prihod. U ovom trenutku teško je utvrditi pravi izvor sredstava, što je i cilj cijele akcije. U ovoj fazi nezakonito stečen novac može se ulagati u zakonite poslove, odnosno poslove koji posluju u skladu sa zakonom, ali i koristiti za osobnu potrošnju, od kojih je najčešća kupnja nekretnina i pokretnina, ili ulaganjem u život pun luksuza. Završenim ciklusom pranja novca kriminalna aktivnost se ne završava već se nastavlja širiti budući da se nezakonita sredstva reinvestiraju u novi zakoniti posao. Neke od najraširenijih tehnika perača novca su: stvaranje anonimnih poduzeća u zemljama u kojima je anonimnost osigurana, slanje fiktivnih faktura koje uvelike precjenjuju vrijednost artikala kako bi se novac prenio iz jedne tvrtke u jednoj zemlji u drugu tvrtku u drugoj zemlji te prijenos sredstava iz banke koju perlač koristi ili često posjeduje u pravu banku.

2.3. Financiranje terorizma

Prema Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, financiranje terorizma je definirano kao davanje ili prikupljanje novčanih sredstava s namjerom da se ona koriste ili znajući da će se njima koristiti, radi počinjenja ili pomaganja u počinjenju jednog ili više djela koja se smatraju kaznenim. Zakon definira terorizam kao doniranje ili primanje novca s namjerom da se on koristi u terorističke svrhe, ili kao teroristička skupina, bilo s namjerom da se to iskoristi ili

znajući da će se to dogoditi (NN 39/19). Bolta (2010) navodi da teroristička kaznena djela, navedena u Kaznenom zakonu, ona su čiji je predmet financiranje terorizma, a to su: terorizam, javno poticanje na terorizam, novačenje i obuka za terorizam, ugrožavanje sigurnosti osoba pod međunarodnom zaštitom, uzimanje talaca, zlouporaba nuklearnog ili radioaktivnog materijala, otmica zrakoplova ili broda te ugrožavanje sigurnosti međunarodnog zračnog prometa i međunarodne plovidbe. Unatoč činjenici da suvremeni svijet još nije pronašao adekvatan odgovor na terorizam, preventivni sustav za sprječavanje financiranja terorizma (za što je bila nužna suradnja financijsko-obavještajne jedinice s obavještajnim službama i organizacijama za provođenje zakona) ipak je nastao.

Prema NN (108/17), terorist je fizička osoba koja:

1. sudjeluje ili pokušava sudjelovati u terorističkom činu na bilo koji način, izravno ili neizravno, protuzakonito ili dobrovoljno
2. sudjeluje u počinjenju terorističkog zločina
3. planira ili nadzire počinjenje terorističkog zločina od strane drugih.
4. svjesno pomaže u počinjenju jednog ili više terorističkih zločina od strane pojedinca ili grupe ljudi koji djeluju zajedno, bilo s namjerom promicanja svoje kriminalne aktivnosti ili kriminalnih interesa, u kojem slučaju takva aktivnost ili interesi također uključuju počinjenje terorističkih zločina, ili sa znanjem da to namjeravaju učiniti.

Svaka teroristička organizacija ili skupina uključuje one koji:

1. sudjeluju ili pokušavaju sudjelovati u terorističkom činu na bilo koji način, izravno ili neizravno, protuzakonito ili dobrovoljno
2. sudjeluju u terorističkim zločinima kao pomagači
3. vode ili pomažu drugima u počinjenju terorističkih kaznenih djela
4. sudjeluju u počinjenju terorističkih kaznenih djela od strane pojedinca ili grupe ljudi koji rade zajedno, s namjerom da nastave teroristički zločin ili sa znanjem o namjeri pojedinca ili skupine da počine terorističko kazneno djelo

2.4. Međunarodne organizacije za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma

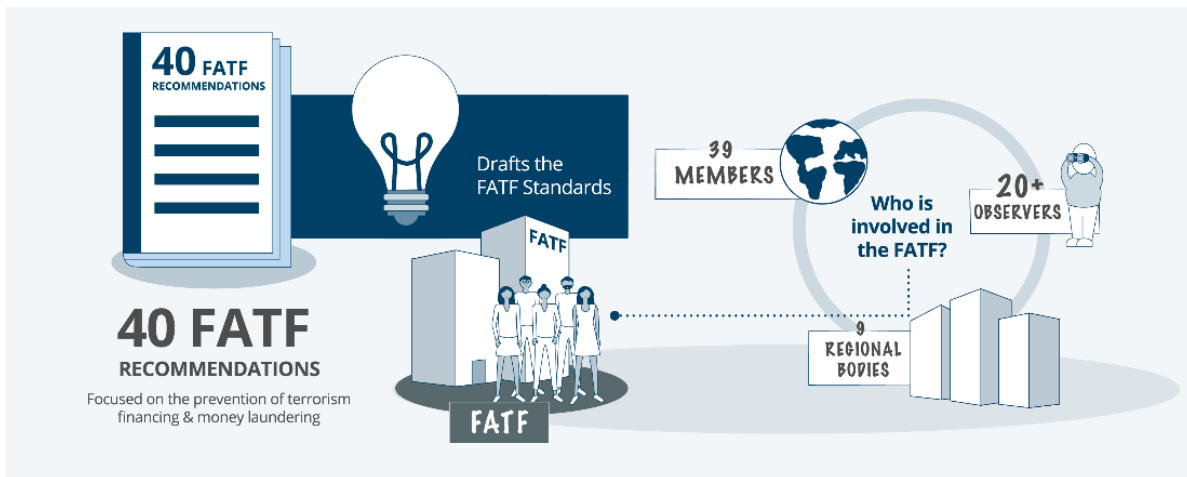
U svijetu postoje brojne međunarodne organizacije kojima je cilj spriječiti pranje novca i financiranje terorizma. U mnogim slučajevima te organizacije rade skupa i pokušavaju zajedničkim naporima riješiti ovu problematiku. Isto tako, ukoliko se u nekoj zemlji otkriju navedene kriminalne aktivnosti, nužno je da njihova nadležna tijela surađuju sa međunarodnim organizacijama. U nastavku će biti navedene neke od najvažnijih.

1. **MONEYVAL** (engl. The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism) - predstavlja stalno tijelo Vijeća Europe koje ima zadatak procjenjivati usklađenost s osnovnim međunarodnim standardima za suzbijanje pranja novca i financiranje terorizma te učinkovitost njihove primjene. Osim toga, MONEYVAL daje preporuke nacionalnim tijelima kako bi se ostvarila potrebna poboljšanja u njihovim sustavima. Kroz proces dinamičnih međusobnih procjena, pregleda i redovitog praćenja izvješća, ima cilj ojačati sposobnosti nacionalnih tijela u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma na učinkovitiji način. (OEC, 2023). MONEYVAL, poznat i pod nazivom PC-R-EV, osnovan je 1997. godine s namjerom da provede procjenu implementacije mjera protiv pranja novca unutar zemalja članica Europske unije koje nisu članice FATF-a. Glavna svrha bila je potaknuti te države da uspostave učinkovite sustave za borbu te ih usklade s odgovarajućim međunarodnim standardima. Hrvatska je stalna članica. (Cindori 2020).
2. **FATF** (engl. Financial Action Task Force) – međunarodno tijelo osnovano 1989. godine kao odgovor na međunarodni problem pranja novca. Ova skupina sastojala se od tadašnjih razvijenih zemalja G-7, Europske komisije i osam drugih država. Osnovna svrha osnivanja FATF-a bila je istraživanje tehnika i trendova pranja novca, pregled postojećih napora na nacionalnoj i međunarodnoj razini te identifikacija novih mjera za jačanje borbe protiv pranja novca. Kako bi se suprotstavila pranju novca, FATF je 1990. godine izdala četrdeset preporuka i dodatnih devet posebnih preporuka vezanih za financiranje terorizma. Više od 200 zemalja i organizacija se obvezalo primjenjivati standarde FATF-a, među kojima su i Europska komisija te 14 država članica Europske unije. FATF, putem svojih Preporuka, usmjerava napore prema ostvarivanju koordiniranog globalnog odgovora za sprječavanje organiziranog kriminala, korupcije i terorizma. Ovi standardi se kontinuirano pregledavaju i ažuriraju kako bi se

osigurala njihova relevantnost i usklađenost s promjenjivim uvjetima i izazovima u suzbijanju tih prijetnji. Na taj način, FATF igra ključnu ulogu u usklađivanju međunarodnih napora za borbu protiv ovih ozbiljnih prijetnji globalnoj sigurnosti. (FATF, 2023).

Na slici broj 2 vizualno je prikazano funkcioniranje FATF-a. Najveći fokus je na preporukama koje je ovo međunarodno tijelo izdalo, ukupno ih je 40 i nazivaju se „standardima“. Kako FATF (2023) navodi, ukoliko se zemlje pridržavaju ovih „standarda“ njihovi će im financijski sustavi i šira ekonomija biti zaštićeni od prijetnji pranja novca i financiranja terorizma. Isto tako, prikazano je da FATF ima 39 članova, 9 pridruženih članova i više od 20 tijela koja imaju status promatrača (među njih spadaju MMF, Svjetska banka, OECD i dr.). Pridruženi članovi zaduženi su za provođenje svojih ovlasti na regionalnoj osnovi.

Slika 2 Funkcioniranje FATF-a



Izvor: FATF (2023)

U Parizu, 23. lipnja 2023. FATF je stavio par jurisdikcija pod pojačani nadzor, a lista na koju su stavljene često se naziva "siva lista". Jurisdikcije koje su stavljene pod pojačani nadzor aktivno surađuju s FATF-om kako bi riješile strateške nedostatke u svojim sustavima za suzbijanje pranja novca, financiranja terorizma i financiranja proliferacije. Kada FATF stavi jurisdikciju pod pojačani nadzor, to znači da se ta zemlja obvezuje provesti Akcijski plan kako bi brzo riješila identificirane strateške nedostatke unutar dogovorenih vremenskih okvira. Novi subjekti koji su podvrgnuti pojačanom nadzoru uključuju Kamerun, Hrvatsku i Vijetnam. Hrvatska je izrazila

visoko političko opredjeljenje za suradnju s FATF-om i MONEYVAL-om kako bi ojačala učinkovitost svog sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma (AML/CFT). Od usvajanja svoje procjene implementacije mjera (MER) u prosincu 2021. godine, Hrvatska je postigla napredak u provedbi preporučenih mjera iz MER-a kako bi unaprijedila svoj sustav. To uključuje izdavanje licenci i praćenje registracije davatelja usluga razmjene virtualnih sredstava (VASP), jačanje i provedbu učinkovitijih sankcija u nadzornim aktivnostima te poboljšanje provedbe preventivnih mjera za visokorizične sektore.

3. EGMONT GRUPA – međunarodno udruženje koje povezuje 167 financijsko-obavještajnih jedinica diljem svijeta. Funkcionira kao sigurna platforma za razmjenu stručnih i financijskih informacija s ciljem suzbijanja ovih kriminalnih aktivnosti. Grupa omogućuje pouzdanu razmjenu financijskih podataka na nacionalnoj i međunarodnoj razini, u skladu s globalnim standardima za suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma. Kvaliteta i brzina te razmjene osigurava se putem kriptiranih podataka prenesenih putem zaštićene mreže. Hrvatska je postala punopravna članica Egmont grupe 1998. godine. (Egmont Group, 2023).

4. EUROPOL - Europska policijska agencija koja pruža podršku državama članicama Europske unije u borbi protiv kriminala, uključujući pranje novca i financiranje terorizma.

3. SUSTAV SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA U RH

3.1. Opis trenutne situacije u RH

Glavni zakon koji regulira sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma u Hrvatskoj je Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma. Taj zakon je na snazi od 2018. godine i dodatno je usklađen s europskom regulativom putem izmjena koje su stupile na snagu 2020. godine. Hrvatski Zakon o sprječavanju pranja novca ima preventivni karakter jer propisuje mjere i radnje u bankarskom, novčarskom i drugom poslovanju koje se poduzimaju radi otkrivanja i sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Vrlo je važno napomenuti da se sadržaj svih članaka tog Zakona odnosi kako na sprječavanje pranja novca, tako i na sprječavanje financiranja terorizma, što u svakom pojedinom članku nije izrijekom navedeno, ali proizlazi iz odredaba članka 1, stavka 1. Zakona. Njime su propisani obveznici provedbe mjera i radnji, kao i djelovanje i postupci Ureda za sprječavanje pranja novca u otkrivanju sumnjivih transakcija kojima se prikriva pravi izvor novca i imovine ili prava za koje postoji sumnja da su pribavljena na nezakonit način u zemlji ili inozemstvu.

3.1.1. Ured za sprječavanje pranja novca

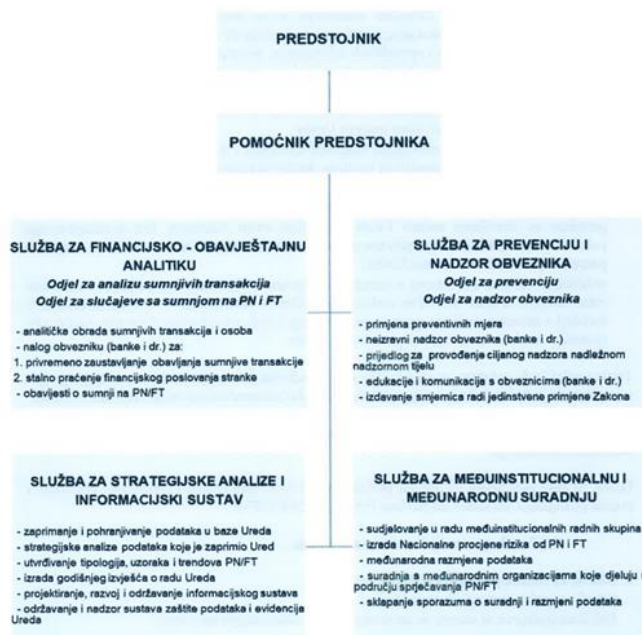
Prema navodima Financijskog inspektorata (2020), u skladu s međunarodnim normama, ključno državno tijelo u Republici Hrvatskoj koje prikuplja, analizira te prenosi nadležnim tijelima slučajeve sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma je Ured za sprječavanje pranja novca. Neke od njegovih primarnih zadaća su:

- analitičko-obavještajno obrađivati sumnjive transakcije koje su zaprimljene od strane obveznika, te nakon procjene da u vezi s transakcijom ili osobom postoje opravdani razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma, Ured takve slučajeve u pisanom obliku dostavlja na daljnju obradu nadležnim državnim tijelima
- međuinstitucionalno surađivati u sprječavanju i otkrivanju pranja novca i financiranja terorizma sa svim nadležnim državnim tijelima u RH (MUP, USKOK, DORH, HNB, HANFA, Porezna uprava, Financijski inspektorat)
- razmjenjivati podatke, informacije i dokumentaciju sa stranim financijsko obavještajnim jedinicama i drugim stranim tijelima i međunarodnim organizacijama koje su nadležne za kriminalne aktivnosti

- preventivno djelovati u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma uključujući neizravni (administrativni) nadzor i izobrazbu obveznika (banaka, brokera, investicijskih fondova, casina, javnih bilježnika, odvjetnika i drugih), te izobrazbu državnih tijela
- objavljivati statističke podatke s područja pranja novca i financiranja terorizma i na odgovarajuće načine obavještavati javnost o tehnikama, metodama i tipologiji pranja novca i financiranja terorizma

Cindori (2007) navodi da je Ured za sprječavanje pranja novca osnovan 1997. godine putem Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma kao autonomna jedinica unutar Ministarstva financija. Njegova struktura je regulirana Uredbom o unutarnjem ustroju Ministarstva financija. Ministarstvo financija godišnje izvještava Vladu Republike Hrvatske o radu Ureda a sam Ured obavještava Europsku komisiju o svome nazivu i adresi. Njegova glavna svrha je preventivno djelovanje protiv pranja novca, obrada analitičkih podataka prikupljenih od subjekata obveznika definiranih Zakonom, te dostavljanje obavijesti o sumnjivim transakcijama relevantnim državnim institucijama (poput Državnog odvjetništva, USKOK-a i MUP-a), kao i međunarodnim agencijama. Organizacijski je strukturiran na četiri službe. U navedene službe spadaju: služba za financijsko-obavještajnu analitiku, služba za prevenciju i nadzor obveznika, služba za strategijske analize i informacijski sustav i služba za međuinstitucionalnu i međunarodnu suradnju. Na ispod prikazanoj slici jasnije je vidljiv rad i značaj svake službe te odjeli koji joj pripadaju.

Slika 3. Ustroj Ureda



Izvor: Cindori (2007)

Isto tako, kako navodi Glavina (2017), Ured svake godine objavljuje popis najčešćih tipologija pranja novca koje su identificirane putem analize sumnjivih transakcija koje su prijavili financijski subjekti. U 2019. i 2020. godini. Svaka od navedenih tipologija pranja novca na neki način uključuje banke. Banke se mogu koristiti kako bi olakšale provedbu aktivnosti u svim fazama pranja novca jer se preko njih mogu deponirati, prikriti i integrirati nezakonita sredstva u legalne financijske tokove. Identificirane su sljedeće tipologije:

1. Pranje novca putem fiktivnih društava: Ova tipologija uključuje društva koja se lažno predstavljaju kao legitiman poslovni entitet i sudjeluju u stvarnim financijskim transakcijama s drugim tvrtkama. Cilj im je prikriti nezakonite izvore novca, često povezane s poreznim i kaznenim djelima gospodarskog kriminaliteta. Također, često lažno tvrde da obavljaju poslovne aktivnosti iako nemaju zaposlenike.
2. Pranje novca putem računa stranih državljana: Ova tipologija uključuje strane državljane koji otvaraju račune u domaćim bankama kako bi primili novac koji potječe iz inozemstva, često ilegalno stečen. Nakon toga, taj novac se može podići u gotovini u Hrvatskoj ili dalje prenijeti.

3. Pranje novca putem jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću (j.d.o.o.): Ta društva otvaraju račune u bankama kako bi primili uplate od drugih tvrtki na temelju fiktivnih faktura za poslove koji nikada nisu izvršeni. Primljena sredstva obično se podižu u manjim gotovinskim iznosima kako bi se izbjegla obveza prijave gotovinske transakcije.
4. Pranje novca putem transakcija povezanih s računalnim prijevarama: U ovom slučaju, novac stečen kaznenim djelima računalnog kriminala prikriva se putem više financijskih transakcija koje uključuju račune fizičkih i pravnih osoba u različitim državama. Često osobe koje služe kao posrednici (tzv. mule) nisu svjesne da sudjeluju u pranju novca.
5. Pranje novca putem gotovinskih transakcija: Ova tipologija uključuje upotrebu gotovine za prijenos novca kako bi se otežalo otkrivanje izvora tih sredstava. To uključuje polaganje i podizanje gotovine s računa.
6. Pranje novca putem Internet bankarstva: Korištenjem internetskog (i mobilnog) bankarstva omogućeno je brzo i jednostavno transferiranje sredstava s računa na račun. Brzina i lakoća ovih prijenosa otežavaju otkrivanje nezakonito stečenih sredstava i blokadu računa.

3.1.2. Ostala ključna tijela u RH

Ured za sprječavanje pranja novca (2021) navodi kako sami sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj nije u nadležnosti samo jedne institucije, već je to sustav u kojem su zakonom definirane uloge svakog sudionika kao i njihova suradnja. U sustavu sudjeluju tri vrste tijela: tijela prevencije (banke, mjenjači, brokeri, osiguravajuća društva, itd.), tijela nadzora (Financijski inspektorat RH, Porezna uprava, Hrvatska narodna banka i Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga), financijsko-obavještajna jedinica (Ured za sprječavanje pranja novca) te tijela kaznenog progona (Državno odvjetništvo, sudstvo i policija). Na ispod prikazanoj slici jasno se vidi raspodjela ključnih tijela te njihova međusobna komunikacija i pomaganje u borbi protiv navedenih kriminalnih aktivnosti. U nastavku će detaljnije biti objašnjena uloga Financijskog inspektorata i Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (Hanfa).

Slika 3 Raspodjela ključnih tijela u RH protiv PN/FT



Izvor: Ured za sprječavanje pranja novca (2021)

Financijski inspektorat igra ključnu ulogu u zaštiti financijskog sustava Republike Hrvatske od potencijalnih zloupotreba i financijskog kriminala, uključujući pranje novca i financiranje terorizma. Provodi nadzor nad provedbom mjera, postupaka i akcija usmjerenih na sprječavanje i otkrivanje kriminalnih aktivnosti, a nadzori se temelje na propisima definiranim Zakonom o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma te relevantnim propisima donesenim na osnovi tog zakona. (Šarić, 2016).

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (Hanfa) je nadzorno tijelo koje ima ovlasti za nadzor financijskih tržišta, pružatelja financijskih usluga te pravnih i fizičkih osoba koje se bave tim uslugama. Hanfa je samostalna pravna osoba s javnim ovlastima unutar svog djelokruga i ovlaštenjima propisanim Zakonom o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga i drugim relevantnim zakonima. Glavni ciljevi Agencije obuhvaćaju promicanje i očuvanje stabilnosti financijskog sustava te nadzor nad zakonitim poslovanjem subjekata pod njenim nadzorom. Agencija odgovara Hrvatskom saboru. Među njene druge zadaće ubrajamo: suradnju s drugim domaćim i međunarodnim tijelima u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, organizaciju edukacije za institucije koje nadzire te donošenje smjernica za provedbu propisa iz područja sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. (HANFA, 2023).

3.2. Učinkovitost sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u RH

Prema Ministarstvu financija (2023), učinkovitost sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj kao i usklađenost istoga s međunarodnim standardima kontinuirano i periodički procjenjuju licencirani međunarodni eksperti Vijeća Europe, Odbora za procjenu mjera protiv pranja novca i financiranja terorizma (MONEYVAL). MONEYVAL je u Republici Hrvatskoj proveo pet procjena/evaluacija učinkovitosti i usklađenosti sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Ove evaluacije bile su: 1999., 2002., 2006., 2013. i 2021. godine. Procjena učinkovitosti provedena je na temelju tada važećih Preporuka FATF-a (međunarodni standardi o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma izdani od Skupine zemalja za financijsku akciju) i EU standarda. Izvješća o ocjeni RH usvojena su na plenarnim sjednicama MONEYVAL-a u Strasbourgu.

Zadnja peta evaluacija MONEYVAL-a bila je u prosincu 2021. godine. Zaključeno je da Republika Hrvatska konstruktivno pruža podršku u vezi s međunarodnom pravnom suradnjom i izručenjem u kontekstu pranja novca i financiranja terorizma, kao i vezanih kaznenih djela. Unatoč tome, primjećena su povremena odgađanja u postupku slanja zahtjeva putem MUP-a, budući da ne postoji sustav za prioritetizaciju. RH ima ograničen pristup traženju međunarodne suradnje, što nije usklađeno s rizikom zemlje, i još uvijek nije sustavno pristupila prepoznavanju i rješavanju temeljnih sustavnih problema u vezi s odbijanjem izručenja (neformalna suradnja predstavlja važan aspekt sustava). Ključne stavke obuhvaćaju sljedeće:

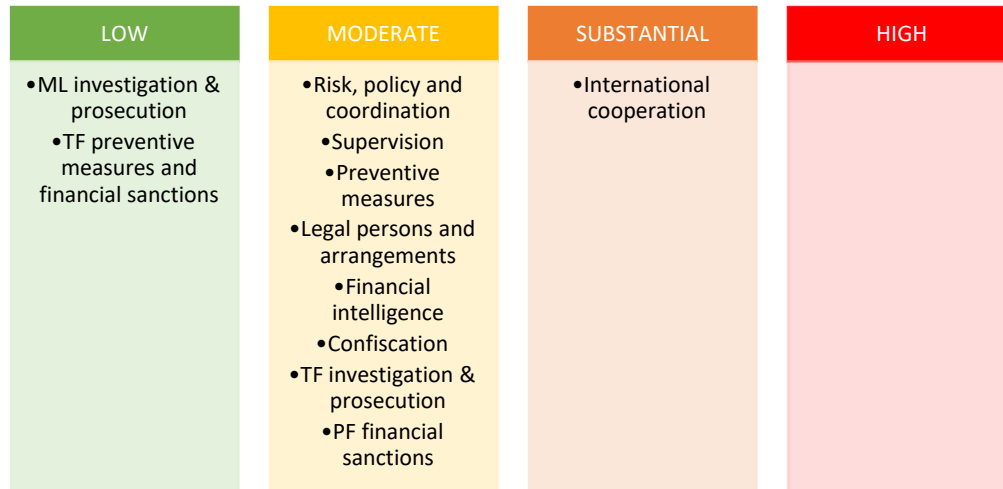
- Postoji neujednačeno razumijevanje rizika od pranja novca među hrvatskim nadležnim tijelima, dok je razumijevanje rizika financiranja terorizma ocijenjeno kao nezadovoljavajuće
- Nadležna tijela koriste različite izvore podataka za provođenje istraga, uglavnom za dokazivanje predikatnih kaznenih djela, rijetko za pranje novca, a nikada za financiranje terorizma
- Prijave sumnjivih transakcija, osobito od banaka i pružatelja platnih usluga, pružaju bitne informacije tijelima za provedbu zakona, no omjer analiziranih slučajeva i pokrenutih istraga ostaje nizak

- Hrvatska je pokušala procijeniti rizik u sektoru neprofitnih organizacija, no nije uspjela identificirati one koje spadaju pod FATF-ovu definiciju, što utječe na primjenu ciljanih mjera
- Hrvatska narodna banka (HNB) i Financijski inspektorat imaju strože sankcije i učinkovit nadzor, dok HANFA i Porezna uprava imaju slabije razumijevanje i nadzor.

Istaknuto je da MONEYVAL nije primijetio značajnije nedostatke u pristupu prevenciji pranja novca i financiranju terorizma kod nadziranih banaka. Naprotiv, banke su pokazale visok stupanj razumijevanja. Suprotno tome, primijećene su značajnije slabosti kod drugih nadležnih institucija i nedostatku potpore države tim institucijama, posebno u pogledu nedostatka odgovarajućeg ljudskog kapaciteta. (MONEYVAL, 2021).

Rezultati na ispod prikazanom grafikonu 1 uzeti su iz pete evaluacije MONEYVAL-a. Radi se o ocjenama učinkoviti raznih sektora u RH protiv sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Ocjene učinkovitosti mogu biti visoke (high), značajne (substantial), umjerene (moderate) ili niske (low), razina učinkovitosti.

Grafikon 1 Ocjene učinkoviti prema MONEYVAL-u



Izvor: MONEYVAL (2021)

Iz ovoga grafikona vidljivo je da ne postoji sektor u RH čija je ocjena učinkovitosti za sprječavanje navedenih kriminalnih aktivnosti visoka. Najveći broj sektora ocijenjen je sa umjerenom ili niskom učinkovitosti. Cilj svih zemalja, pa tako i Republike Hrvatske, trebao bi biti da je čim manji broj sektora ocijenjen sa umjerenom učinkovitosti, a čim veći sa niskom.

Prema navodima Ministarstva financija (2021), Nacionalni izvještaj o procjeni rizika u 2016. i 2020. godini bankarski sektor je ocijenio kao srednje visokorizičan za pranje novca i financiranje terorizma. Prepoznata je velika privlačnost bankarskog sektora za zloupotrebu od strane kriminalaca, uključujući i korištenje pravnih osoba. Bankarski i sektori za transfer novca te vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj procijenjeni su kao najvažniji sektori u kontekstu njihove važnosti i rizika. Dvije najveće banke posjeduju 48% imovine bankarske industrije, a većina banaka članica je bankarskih grupacija.

3.3. Nadolazeće promjene i trendovi za spjerečavanje pranja novca i financiranja terorizma

U Republici Hrvatskoj, buduće tendencije u prevenciji pranja novca i financiranja terorizma obično se procjenjuju na temelju analiza slučajeva sa sumnjom u pranje novca, kao i proučavanjem ostalih čimbenika koji oblikuju smjerove pranja novca (regulatorni okvir, ekonomska dinamika, vrste i oblici kriminala). Izvješća u posljednjim godinama sugeriraju da će se najvjerojatnije nastaviti raniji trendovi pranja novca (slični obrasci primijećeni su i u drugim zemljama):

- Realizacija ilegalnih aktivnosti (uključujući izbjegavanje poreza) putem fiktivnih tvrtki
- Financijske manipulacije koje iskorištavaju propuste u sustavu PDV-a i pranje novca preko trgovačkih društava
- Iskorištavanje jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću (j.d.o.o.) za nezakonite radnje u području gospodarskog kriminala (izdavanje lažnih faktura, PDV prijave) i pranje novca
- Prikrivanje nelegalno stečenog novca korištenjem gotovine
- Izvođenje ilegalnih radnji vezanih uz računalni kriminalitet i pranje novca putem internetskog bankarstva
- Sakrivanje izvora nelegalno stečenog novca upotrebom kriptovaluta

3.4. Prijedlozi za unaprjeđenje sustava u RH u suzbijanju pranja novca i financiranja terorizma

U svrhu unaprjeđenja postojećeg sustava sprječavanja pranja novca viceguvernerka Drvar istaknula je važnost uspostave sustava razmjene informacija koji bi omogućio jednostavnije prepoznavanje sumnjivih klijenata. Glavina, Šimić Banović (2017) navode da pri osiguravanju funkcije prevencije pranja novca HNB očekuje da predsjednici uprava osiguraju postojanje učinkovitog sustava sprječavanja pranja novca koji bi uključivao i jasne obveze osoba zaduženih za poslovanje sa stanovništvom, s poduzećima ili u riznici, te obveze internih revizora, a o tom bi sustavu ocjenu trebali dati i vanjski revizori. Također je pojasnila da HNB nadzire ustroj funkcije prevencije u bankama, dok su tijela progona zadužena za utvrđivanje i za to je li transakcijama došlo do pranja

novca i financiranja terorizma. Naime, institucije progona moraju pregledati sumnjive transakcije, utvrditi je li bilo pranja novca i, ako utvrde postojanje pranja novca, takve aktere isključiti iz našega poslovnog okružja, zaključila je. (HNB, 2023)

Pezer Blečić (2015) smatra da obzirom na procjenu tekućih i budućih opasnosti od pranja novca i financiranja terorizma u RH, i u cilju pronalaska rješenja za identificirane slabosti u sustavu, a sukladno stečenim iskustvima i preporukama međunarodnih relevantnih tijela, potrebno je:

1. nadzorna tijela (HNB, HANFA, Porezna uprava, Financijski inspektorat, Carinska uprava) u cijelosti preuzimaju proaktivnu ulogu u kontroli mjera provedbe novog Zakona sukladno njihovoj zakonskoj obvezi, a u suradnji s Uredom
2. tijela za provedbu Zakona (policija, DORH i drugi) intenziviraju postupanje po predmetima pranja novca koji su im dostavljeni od strane Ureda
3. pravosuđe prioritarno i žurno provodi sudske postupke u slučajevima pranja novca koji su inicirani od strane Ureda i od strane drugih nadležnih tijela
4. dodatno trajno kadrovsko ekipiranje, izobrazba i specijalizacija kako djelatnika Ureda, tako i djelatnika svih drugih nadležnih tijela uključenih u sustav sprječavanja i suzbijanja pranja novca i financiranja terorizma u RH.

4. ULOGA BANKARSKOG SEKTORA U SPRJEČAVANJU PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA U RH

4.1. Regulatorni okvir bankarskog sektora

U prethodnom poglavlju objašnjeno je funkcioniranje bitnih tijela u Republici Hrvatskoj radi sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma te je spomenut zakon kojeg se sve institucije trebaju pridržavati. Prema HANFI (2023), uz taj zakon, kreditnim institucijama bitna je i Smjernica o postupanju obveznika u suzbijanju financiranja terorizma. Ovu Smjernicu Ured za sprječavanje pranja novca dostavio je kreditnim institucijama i drugim subjektima, te nadležnim nadzornim tijelima 2011. godine s ciljem pojačanja borbe protiv terorizma te povećanja učinkovitosti svih sudionika u sustavu. Banke su putem ove Smjernice obvezane neprestano pratiti promjene na UN-ovoj Konsolidiranoj listi što uključuje provjeru novih i postojećih klijenata putem usporedbe fizičkih i pravnih osoba s liste te kvartalno izvještavanje Ureda o provedenim provjerama. Prema navodima FATF-a (2014), ove smjernice nazivaju se RBA (engl. The risk based approach) i služe za pomoć zemljama i bankama pružajući opće smjernice i primjere iz prakse, usredotočujući se na rizike i na mjere ublažavanja pranja novca i financiranja terorizma. Od strane banaka očekuje se da provode due diligence kupca (engl. CDD), procese koji su osmišljeni da pomognu bankama otkriti tko su njihovi klijenti i zašto im je potrebna bankarska usluga.

Zakonodavni okvir sprječavanja pranja novca u bankovnom sektoru usklađen je sa zakonodavstvom Europske unije te u najvećem dijelu s međunarodnim standardima. Međutim, u cilju usklađivanja postojećeg zakonodavnog okvira SPN-a s Direktiva (EU) 2018/843 Europskoga parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o izmjeni Direktive (EU) 2015/849 o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma, RH je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma. Navedenim zakonodavnim promjenama implementirana je Preporuka 5 FATF-a (Dubinska analiza stranke), Preporuka 22 FATF-a (Podružnice i društva kćeri u trećim državama) i Preporuka 15 (Nove tehnologije) čime će se zakonodavni okvir sustava SPN-a uskladiti sa zakonodavstvom Europske unije i u najvećem dijelu s međunarodnim standardima. (Vlada Republike Hrvatske, 2020).

Važno je objasniti regulatornu ulogu centralne i najbitnije banke u Republici Hrvatskoj, Hrvatske narodne banke. HNB aktivno sudjeluje sa svim ostalim tijelima u sustavu pri provedbi mjera, radnji i postupaka, radi sprječavanja i otkrivanja pranja novca. Ima sklopljene sporazume i memorandume o razumijevanju, suradnji i razmjeni informacija u navedenome području. Obavlja izravne nadzore poslovanja banaka i drugih kreditnih institucija u vezi s primjenom ZSPNFT-a prema godišnjem planu gdje je prosjek godišnjeg broja nadzora pet puta. Nadzorom se provjerava usklađenost banaka s obvezama definiranim ZSPNFT-om s ciljem sprječavanja zloupotrebe bankovnog sustava za pranje novca. Treba istaknuti da HNB nije ovlaštena za provođenje istraga protiv potencijalnih klijenata banaka koji bi mogli biti umiješani u kazneno djelo pranja novca jer ta ovlast pripada tijelima kaznenog progona. U skladu sa propisima, dužna je sve informacije o kreditnim institucijama koje stječe u svom radu čuvati kao povjerljive i ne smije ih dijeliti s trećim osobama, osim prema uvjetima propisanim zakonom. Otkrivanje ovih informacija može predstavljati kazneno djelo, dok je neovlašteno otkrivanje bankovnih tajni prekršaj. Očuvanje povjerljivosti podataka koji proizlaze iz nadzora nad kreditnim institucijama ključno je za sigurno i stabilno poslovanje tih institucija te za stabilnost cijelog financijskog sustava. Iz toga razloga HNB ne objavljuje izvještaje o izravnom nadzoru, ne komentira svoje nadzorne aktivnosti niti iznosi specifične rezultate provedenih nadzora. (HNB, 2023).

Uz navedeno, ključne obveze i nadležnosti Hrvatske narodne banke su:

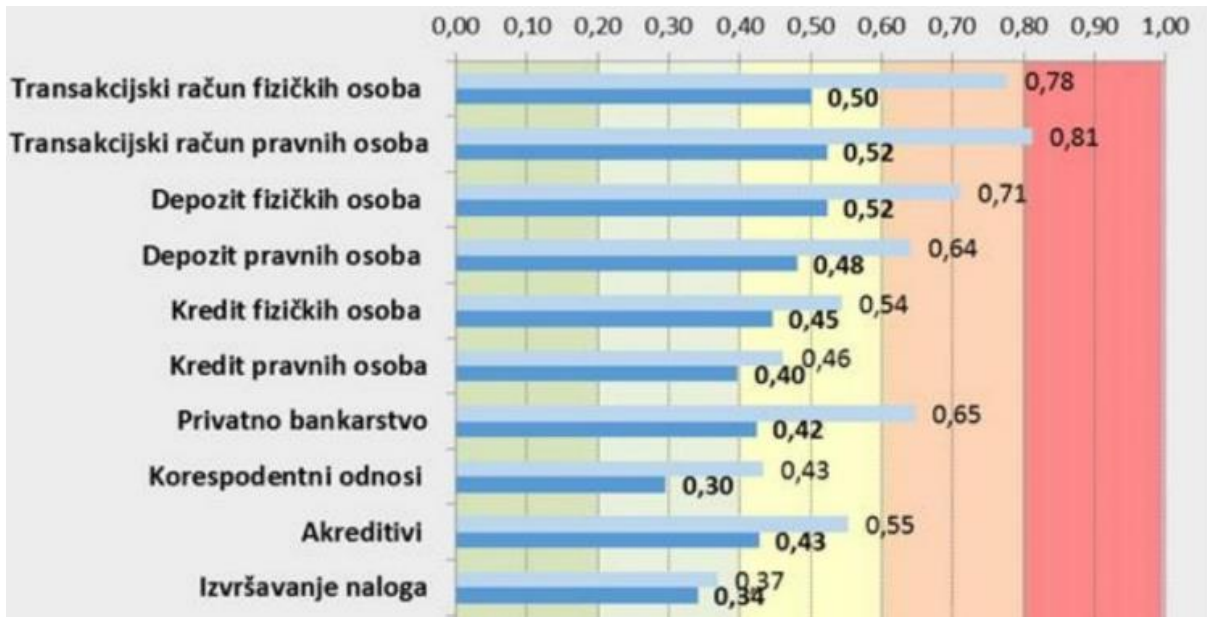
- Davanje preporuka za poboljšanje sustava za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma
- Organizacija edukacije u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma za banke, štedne banke, kreditne unije i društva za izdavanje elektroničkog novca
- Organizacija edukacije za djelatnike Hrvatske narodne banke u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma
- Donošenje smjernica za provedbu propisa iz područja sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma za institucije koje nadzire
- Sudjelovanje u izradi nacrtu zakona i podzakonskih akata koji reguliraju sprječavanje pranja novca u RH
- Suradnja s drugim domaćim i međunarodnim tijelima u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma

4.2. Ranjivost bankovnog sektora

Prema Vladi Republike Hrvatske (2020), na ranjivost bankovnog sektora RH na pranje novca utječe mnogo činitelja, koji su često međusobno povezani te neposredno ili posredno utječu na razinu ranjivosti. Bankarski sektor posebno je podložan riziku pranja novca zbog svoje relativne veličine i značaja unutar financijskog sustava. Zbog brojnosti korisnika bankovnih usluga i raznovrsnosti dostupnih bankarskih proizvoda, ovaj sektor privlači osobe koje pokušavaju raditi kriminalne aktivnosti. Velik broj transakcija koje prolaze kroz bankarski sektor omogućuje prikrivanje nezakonito stečenih sredstava te iako se strategije pranja novca neprestano mijenjaju, sektori koji često koriste gotovinske transakcije ostaju posebno izloženi riziku. Stoga, mnoge aktivnosti pranja novca, uključujući početne faze, često se provode putem bankarskog sektora.

Žirojević (2017) smatra da kreditne institucije zauzimaju ključno mjesto u sprečavanju pranja novca zbog njihove jedinstvene uloge i veličine udjela u hrvatskom financijskom sustavu. Iako su kreditne institucije i kreditne unije obvezne primjenjivati dubinsku analizu u svom poslovanju, koja uključuje identifikaciju stranke, utvrđivanje stvarnog vlasnika, prikupljanje informacija o svrsi i prirodi poslovnog odnosa te kontinuirano praćenje tog odnosa, ipak su izložene raznim strategijama koje pojedinci koriste kako bi izbjegli nadzorne mehanizme. Međutim, ranjivost bankarskog sektora smanjuje se zahvaljujući dobroj regulativnoj okolini usklađenoj s međunarodnim standardima te učinkovitim nadzornim mehanizmima koji osiguravaju visoku razinu usklađenosti. Kada se sagleda cjelokupni bankarski sustav, u Hrvatskoj se implementiraju odgovarajuće interne politike, procedure i kontrole kako bi ublažile rizike od pranja novca kojima su izložene. U usporedbi s drugim subjektima koji provode mjere i radnje za sprječavanje pranja novca, kreditne institucije se mogu smatrati najorganiziranijima i najsvjesnijima rizika pranja novca.

Grafikon 2 Procjena rizika različitih bankarskih usluga



Izvor: Vlada Republike Hrvatske (2020)

Na iznad prikazanom grafikonu nalaze se neke od najčešćih bankarskih usluga. Na ovome primjeru rizičnost svakog proizvoda/usluge ocjenjivana je na osnovu analize 13 varijabli gdje je analiza provedena odvojeno za svaku uslugu. Razina rizičnosti od pranja novca iskazana je na skali od 0,0 do 1,0 pri čemu je 1,0 najveća rizičnost. Ovih 10 proizvoda odabrano je iz razloga što mogu biti posebno zanimljivi peraćima novca da ih iskoriste za prikrivanje nelegalnog izvora imovina koji su uložili u bankovni sektor. Iz ovog grafikona može se vidjeti kako opasnost pranja novca najviše uključuje transakcijske račune, gdje je razina ranjivosti na pranje novca transakcijskog računa potrošača prije primjene mjera umanjavanja rizika ocijenjena kao srednje visoka (0,78), dok je razina ranjivosti na pranje novca transakcijskog računa poslovnih subjekata ocijenjena kao visoka (0,81). Službeni rezultati kojima se služilo za dobivanje ovoga grafikona uzeti su iz godišnjeg izvješća Ureda za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma.

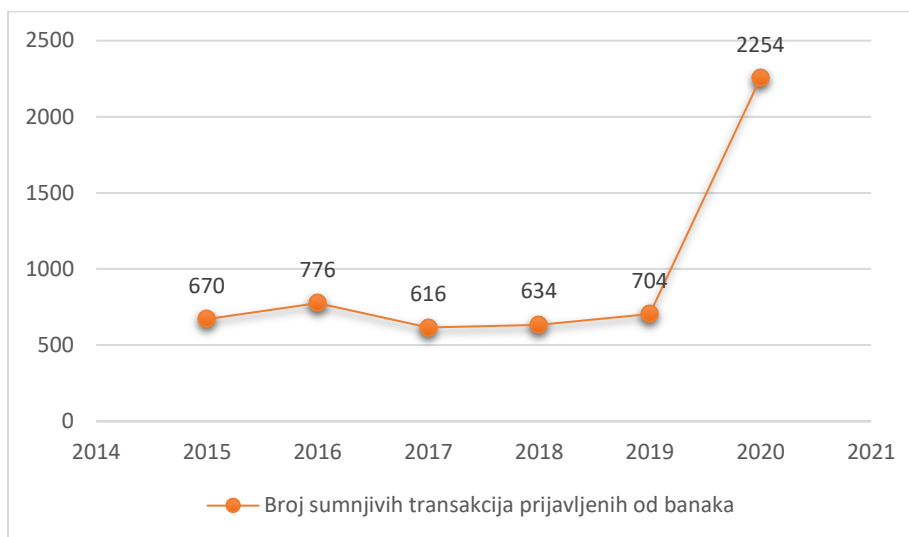
4.3. Postupanje sa sumnjivim transakcijama

Sumnjiva transakcija označava svaki pokušaj ili realizaciju transakcije, bilo da je u gotovini ili bezgotovinska, bez obzira na njezinu vrijednost ili način izvođenja, kada:

1. obveznik ima znanje, sumnju ili opravdan razlog za sumnju da transakcija obuhvaća sredstva koja proizlaze iz ilegalnih aktivnosti ili je povezana s financiranjem terorizma
2. pokazatelji za identifikaciju sumnjivih transakcija, sredstava ili pojedinaca upućuju na postojanje osnova za sumnju u vezi s pranjem novca ili financiranjem terorizma
3. transakcija se prepoznaje u modelima ili trendovima pranja novca ili financiranja terorizma
4. obveznik procjenjuje da postoji drugi razlog sumnje u pranje novca ili financiranje terorizma u pogledu transakcije, sredstava ili osobe

Banke imaju obvezu suzdržati se od izvođenja transakcija kada postoji bilo koji od navedenih razloga za sumnju u vezi s pranjem novca ili financiranjem terorizma u vezi s tom transakcijom. Također, odmah nakon prepoznavanja sumnjive transakcije, banke trebaju uputiti obavijest Uredu za sprječavanje pranja novca, naglašavajući planirani rok izvršenja transakcije. (NN 108/17., 39/19.) U slučaju kada su određene stranke, poslovni odnosi, proizvodi ili transakcije klasificirani kao visokorizični za pranje novca ili financiranje terorizma, banke su obvezne provesti temeljitu analizu tih stranaka. Članak 30. Zakona precizno navodi situacije koje se smatraju visokorizičnima za pranje novca ili financiranje terorizma, uključujući uspostavu korespondentnih odnosa s bankama ili sličnim kreditnim institucijama iz trećih država, poslovne veze s politički izloženim osobama te situacije u kojima stranka nije fizički prisutna tijekom utvrđivanja identiteta tijekom dubinske analize. Za ove situacije, Zakon propisuje detaljan okvir temeljite analize, uz primjenu dodatnih mjera koje obveznik mora poduzeti. Obveznik mora posebno obratiti pažnju na rizik od pranja novca i/ili financiranja terorizma povezan s novim tehnologijama koje omogućuju anonimnost, poput internetskog bankarstva, te uspostaviti politike i poduzeti mjere za sprečavanje zloupotrebe tih tehnologija u svrhu pranja novca i financiranja terorizma. Politike i postupci koji se odnose na rizik vezan uz poslovne odnose ili transakcije s neprezentiranim strankama primjenjuju se i na poslovanje s korištenjem novih tehnologija, uz poštivanje članka 33. Zakona. (HANFA, 2023).

Grafikon 3 Prijava sumnjivih transakcija od strane banaka



Izvor: Ured za sprječavanje pranja novca (2023)

Pomoću podataka koje je prikupio Ured za sprječavanje pranja novca na grafikonu 2 vidljivo je mijenjanje broja prijavljenih sumnjivih transakcija kroz godine. Ovdje se uspoređuje broj prijava od strane banaka koje su jedan od obveznika ZSPNFT. U 2020. godini primjećuje se izrazit rast ukupnog broja prijava sumnjivih transakcija, koji je dosegnuo 2254 u usporedbi s prethodnom godinom (704), što je trostruko povećanje broja prijava od strane banaka. Veliku ulogu u ovoj promjeni imala je visoka kazna koju je Financijski inspektorat izrekao Zagrebačkoj banci d.d. početkom 2020. godine zbog nepravilnosti u primjeni propisa o sprečavanju pranja novca i financiranju terorizma. Konkretno, pojačana aktivnost regulatora, odnosno Hrvatske narodne banke, te kažnjavanje primijećenih propusta kod jedne banke, rezultirala je povećanjem broja obavijesti o sumnjivim transakcijama od strane drugih obveznika – banaka.

4.4. Komunikacija banaka s klijentima

Banke na razne načine pokušavaju komunicirati sa svojim klijentima i upozoriti ih na moguće prijevare koje postaju sve češće. Većinom je razlog internetska nepismenost klijenata, odnosno veliki broj klijenata stariji su ljudi koji se ne koriste često internetom i mogu biti žrtve prevare a da toga nisu ni svjesni. Dolaskom pandemije Covida-19 posjet bankama smanjio se i samim time

komunikacija uživo. Stoga banke u Republici Hrvatskoj pomoću kampanja, portala, članaka, newslettera, sms poruka i sl., klijentima šalju upozorenja kako bi ih na vrijeme upozorili kojim se rizicima izlažu i koji problemi mogu nastati iz toga. Hrvatska udruga banaka (2023) smatra da su banke poduzele niz mjera kako bi korištenje internetskog i mobilnog bankarstva bilo što sigurnije.

- A. Sigurnosna tehnologija - Transakcije internetskog i mobilnog bankarstva zaštićene su od strane banaka. Kako bi spriječili nezakoniti pristup i transakcije na vašim računima, koriste standardnu sigurnosnu tehnologiju i postupke.
- B. Sigurna prijava - Kako bi bile sigurne da rade s vama, banke koriste podatke za autorizaciju transakcija i identifikaciju klijenata. Internetskom bankarstvu možete pristupiti samo nakon utvrđivanja svog identiteta i unosa potrebnih sigurnosnih podataka.
- C. Automatska odjava - U slučaju da se niste uspjeli sami odjaviti ili ste ostavili računalo bez nadzora, banka će vas automatski odjaviti nakon unaprijed određene količine neaktivnosti. Banke upozoravaju klijente da se odmah odjave iz Internet bankarstva i da nikada ne ostavljaju svoje računalo bez nadzora.
- D. Automatsko isključenje - U slučaju da prevaranti pokušavaju pogoditi vaše pristupne podatke, vaša banka će vam privremeno onemogućiti pristup internetskom bankarstvu nakon mnogo neuspješnih pokušaja prijave. Tada se treba obratiti korisničkoj podršci svoje banke kako bi ponovno aktivirali pristup internetskom bankarstvu.
- E. Kreiranje sigurnih online sesija - Kada se prijavite u Internet bankarstvo, dobivate obavijest da je sada aktivna sigurna veza. Ako URL počinje s <https://>, a adresna traka prikazuje simbol lokota, to znači da je sve pod kontrolom. Da biste vidjeli pripada li URL adresa vašoj banci, kliknite lokot.

Jedna od najčešćih prevara koja se događa svakodnevno naziva se „money mule“. Ljudi koje prevaranti uvjere da peru novac stečen nezakonito nazivaju se „money mule“ ili posrednicima u prijenosu novca. Na račun posrednika dolazi određena svota novca koju on potom prebacuje na drugi, hakirani račun. Čak i ako toga niste svjesni, kršite zakon ako prihvaćate prijenos nezakonite dobiti preko svog bankovnog računa. Radi se o kaznenom djelu, o čemu će biti obaviještena policija. (Hrvatska udruga banaka, 2023).

Na slici 2. prikazana je jedna od kampanja Europolu gdje se klijente upozorava na termin „financijske mule“. Ovu akciju u Hrvatskoj podržale su Hrvatska udruga banaka i MUP. U ovoj kampanji se posebno naglašava da ne smijemo dijeliti bankovne podatke sa drugim ljudima te u slučaju čudnih transakcija odmah trebamo reagirati i obavijestiti policiju i svoju banku. Nužno je da čim više bitnih i svjetski poznatih organizacija podrži i promovira ovakve kampanje kako bi ljudi shvatili njihovu važnost.

Slika 4. Kampanja Europolu



Izvor: Hrvatska udruga banaka

4.5. Slučaj iz prakse - Zagrebačka banka

Financijski inspektorat Republike Hrvatske proglasio je Zagrebačku banku d.d. krivom nakon što je nadzorom Hrvatske narodne banke utvrđeno da nije poduzela sve potrebne mjere, radnje i postupke propisane Zakonom o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (ZSPNFT). Treba napomenuti da ovo otkriće nije samoinicijativno od strane HNB-a, već je do saznanja došlo nakon što je HNB bio upozoren s dvije strane, američke i talijanske. Period na koji se to odnosi trajao je više od 2 godine, točnije od 1. siječnja 2017. do 8. studenog 2019. Osuđena je na jedinstvenu novčanu kaznu od 33.000,000 kuna, dosad najvišu prekršajnu kaznu izrečenu nekoj kreditnoj instituciji u Hrvatskoj, i to ne samo iz područja sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, nego i iz svih područja za koja je propisana prekršajna odgovornost kreditnih institucija. Odluka Financijskog inspektorata stupila je na snagu i postala pravomoćna 30. listopada 2020. Hrvatska narodna banka, ovlaštenu tužitelj i nadzorno tijelo, obavijestila je Zagrebačku banku o njezinu pravu na mogućnost sporazumijevanja, što je Zagrebačka banka iskoristila tako što je priznala krivnju i pristala na izrečenu novčanu kaznu. (HNB, 2020).

Hrvatska narodna banka nadzorom je utvrdila ukupno 11 prekršaja vezanih uz kršenje Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, a među koje spadaju:

- procjena rizika pojedinoga poslovnog odnosa (kod 2.028 provedenih transakcija nisu primijenjeni popisi indikatora kao smjernice u određivanju razloga za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma)
- identifikacija i nadzor sumnjivih, kompleksnih i neobičnih transakcija (pozadina ili svrha nisu analizirane kod 1.126 transakcija koje nisu imale očitu ekonomsku ili jasnu pravnu svrhu)
- prijava sumnjivih transakcija Uredu za sprječavanje pranja novca (nisu prijavljene 1.122 sumnjive transakcije)
- provedba mjera pojačane dubinske analize stranaka (nisu provedene kod 72 klijenta)
- interni kontrolni sustav za ublažavanje i efikasno upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorizma (nije uspostavljen)

Visina novčane kazne koju je Zagrebačka banka dobila razmjerna je težini počinjenih prekršaja i utvrđenom broju. U ovome postupku visinom kazne ostvarena je i zakonom određena svrha

kažnjavanja za počinjene prekršaje iz područja sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Vrsta, trajanje i broj utvrđenih nezakonitosti ukazuje na strukturne nedostatke u provođenju propisanih mjera, radnji i postupaka sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Sumnje da se Zagrebačka banka nije pridržavala zakonskih odredbi pojavile su se kada je bivši predsjednik Uprave te banke Miljenko Živaljić podnio ostavku. Nakon njega, ostavku su dala još dva bivša člana Uprave – Eugen Paić Karega i Nikolaus Maximilian Linarić. Samo plaćanje bilo je nužno u roku od 30 dana od odluke Financijskog inspektorata, gdje se odredbama Prekršajnog zakona novčana kazna smatra u cjelini plaćenom ako osuđena osoba plati dvije trećine kazne u roku određenom odlukom kojom je ta kazna izrečena. Takvo postupanje posebno je neprihvatljivo uzme li se u obzir da je Zagrebačka banka d.d. u financijskom sustavu Republike Hrvatske najveća kreditna institucija.

Prema HNB (2020) , treba napomenuti i odluke koje je navedena banka donijela nakon donesene presude. Nakon zaključka nadzora HNB-a, Zagrebačka banka d.d. provela je reorganizaciju poslovanja i povećala svoje kapacitete za utvrđivanje i sprječavanje kriminalnih aktivnosti. Iskazala je primjeren stupanj spremnosti da otkloni utvrđene slabosti te se obvezala provesti 75 mjera kako bi povećala djelotvornost i učinkovitost svojeg sustava. O svemu navedenome obavijestila je HNB, a cjelokupni set mjera koji je HNB naložila u svom Rješenju, Zagrebačka banka provela je tri mjeseca prije zadanoga roka. Ovaj slučaj naglašava da provedba mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma od strane banaka ostaje važan prioritet HNB-a te da treba biti odlučna poduzeti sve mjere kako bi banke poštivale propise u navedenome području. Hrvatska narodna banka očekuje od banaka da imaju djelotvorne i učinkovite sustave sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma koji trebaju biti razmjerni njihovoj veličini, vrsti, opsegu i složenosti poslova.

Kao što je spomenuto, Hrvatska narodna banka glavna je banka Republike Hrvatske koja provodi nadzor nad svim kreditnim institucijama te je ona koja daje “primjer” drugim bankama ukoliko se kod jedne naiđe na propust. Stoga je bitno i spomenuti ponašanje HNB nakon afere Zagrebačke banke i pranja novca. Nedugo nakon navedene afere, HNB je izdala Proceduru u vezi s davanjem smjernica o primjeni odredbi propisa iz područja sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. U proceduri se u uvodu spominju ovlasti i bitnost HNB-a za primjenu ZSPNFT te tko su sve obveznici primjene Zakona. Prilikom donošenja smjernice može zatražiti mišljenje Ureda

za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma i/ili drugih nadzornih tijela (Financijski inspektorat, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga i Porezna uprava). Potreba za ovom procedurom, kao što je spomenuto, došla je nakon propisane kazne, te iz razloga što je porast broja sumnjivih transakcija narastao za znatan dio. Kako bi se uspostavila čim efikasnija procedura davanja smjernica, sami obrazac napravljen je kao pomoć pri postavljanju upita sa najbitnijim temama te pomaže za čim brže rješavanje otvorenih pitanja vezanih uz kriminalne aktivnosti.

Slika 3 Obrazac za postavljanje upita od strane HNB-a

Naziv obveznika	<i>Na osnovi članka 88. stavka 2. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma ("Narodne novine", br. 108/2017 i 39/2019) Hrvatska narodna banka donosi smjernice na zahtjev obveznika iz Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma koje nadzire.</i>
Kontakt osoba/osobe	<i>Uobičajeno član uprave zadužen za područje sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma ili osoba ovlaštena za funkciju praćenja usklađenosti ili osoba zadužena za odnose s regulatorom ili ovlaštena osoba za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma. Slanjem upita sa službene e-mail adrese kontakt osobe potvrđuje se da je problematika razmotrena na odgovarajućoj razini.</i>
Ostale osobe	<i>Navesti ime i prezime, funkciju, e-mail adresu i broj telefona osobe koja je inicirala upit odnosno koja je zadužena za područje na koje se upit odnosi kako bismo je mogli kontaktirati u slučaju potrebe za dodatnim pojašnjenjima.</i>
Datum	<i>Datum postavljanja upita.</i>
Predmet	<i>Navesti naziv propisa te članak na koji se pitanje odnosi.</i>
Pitanje	<i>Pitanje treba biti postavljeno jasno i koncizno.</i>
Obrazloženje pitanja	<i>Iznijeti dodatno obrazloženje iz kojeg je vidljiv kontekst i razlog postavljanja pitanja. Poželjno je navođenje praktičnih primjera kako bi se jasnije i nedvosmisleno predočilo pitanje.</i>
Predloženi odgovor	<i>Prijedlog odgovora treba također biti jasan i koncizan uz navođenje argumenata za takav prijedlog. Ako postoji postupak koji obveznik već primjenjuje u praksi, treba ga ukratko opisati.</i>

Izvor: HNB (2023)

5. ZAKLJUČAK

Sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma predstavlja jedan od ključnih izazova za Republiku Hrvatsku prilikom očuvanja financijske sigurnosti, integriteta i povjerenja u financijski sektor. Analizirajući trenutno stanje, zakonodavstvene i institucionalne okvire te međunarodne suradnje, ovaj rad pridonio je za bolje shvaćanje i uvid u mjere i aktivnosti koje su poduzete radi suzbijanja ovih oblika financijskog kriminala. Republika Hrvatska pokazuje svoju predanost usvajanjem i provođenjem zakonodavstva koje je u skladu s međunarodnim normama te suradnjom sa brojim međunarodnim agencijama, među koje spadaju Europol i FATF (Grupa za financijsku akciju protiv pranja novca). Uspješno provođenje ovih mjera rezultiralo je postizanjem značajnih rezultata u zaustavljanju i suzbijanju terorizma i pranja novca. Unatoč postignutim rezultatima, još uvijek postoje brojne prepreke koje trebamo savladati u borbi protiv financijskog kriminala. Složene kriminalne taktike, globalne mreže i problemi s razmjenom informacija među institucijama zahtijevaju jačanje samoga sustava i njegov kontinuirani razvoj.

Dodatno, u današnje vrijeme dešava se sve brža i jača digitalizacija sustava, pa tako i financijskog sektora. Bitno je da se u skladu sa time radi na tehničkom napretku kojim će se otkriti nove metode i šanse za prijevremeno otkrivanje i suzbijanje financijskog kriminala. Uz digitalizaciju, ključno je dosljedno proširivati institucionalne sposobnosti, educirati ključne aktere i poboljšati pravni okvir kako bi se unaprijedio sustav borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma. U konačnici, Republika Hrvatska ima priliku dalje unaprjeđivati svoje strategije i politike u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma. Kontinuirano ulaganje u obuku i osposobljavanje relevantnih aktera, jačanje međuinstitucionalne suradnje, poboljšanje zakonodavnog okvira i korištenje naprednih tehnologija ključni su koraci prema izgradnji sigurnijeg, otpornijeg i transparentnijeg financijskog sustava.

LITERATURA

1. Katusić-Jergović, S. (2007.), Pranje novca (Pojam, karakteristike, pravna regulativa i praktični problemi), Hrvatski ljetopis za kazneno pravu i praksu, vol. 14., br. 2
2. Horvatić, Ž. (1998.), Osnove kriminologije: temeljna načela o uzrocima i pojavnim oblicima kažnjivih ponašanja, Zagreb
3. Financial crime risk and compliance (b.d.), Counter money laundering, preuzeto 15.svibnja 2023. s <https://financialcrimeriskandcompliance.com/elan/web/>
4. Iljkić, D. (2015.), Pranje novca u domaćem i stranom zakonodavstvu, Financije i pravo, 3 (1), 37-57, preuzeto 20.svibnja 2023. s <https://hrcak.srce.hr/156025>
5. Cindori, S. (2007.), Sustav sprječavanja pranja novca, Financijska teorija i praksa, 31 (1), 55-72, preuzeto 01. lipnja 2023. s <https://hrcak.srce.hr/12241?lang=hr>
6. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, Narodne novine br. 39/19. (2017.)
7. Bolta, D. (2010.), Sprječavanje financiranja terorizma, Policija i sigurnost, str. 417-430, preuzeto s <https://policijska-akademija.gov.hr>
8. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, Narodne novine br. 108/17. (2017.)
9. Committee of Experts (b.d.), Moneyval, preuzeto 10.lipnja 2023. s <https://www.coe.int/en/web/moneyval>
10. Cindori S. (2020.), Sustav sprječavanja pranja novca: nove prijetnje globalnoj sigurnosti, Biblioteka Pravo i zakoni / Libertin naklada
11. FATF (b.d.), preuzeto 10. lipnja.2023. s <https://www.fatf-gafi.org/about/>
12. FATF Platform (b.d.), preuzeto 15.lipnja 2023. s <https://fatfplatform.org/context/fatf-explained/>
13. EGMONT GROUP (b.d.), About the Egmont Group, preuzeto 25. lipnja 2023. s <https://egmontgroup.org/about>
14. Ured za sprječavanje pranja novca (2021.), Godišnje izvješće za 2011. godinu, preuzeto 05. srpnja 2023. s <https://mfin.gov.hr>
15. Sarić, Ž. (2016.), Provođenje mjera za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma kod posrednika u prometu nekretnina, Zadar
16. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, preuzeto 10. srpnja 2023. s www.hanfa.hr

17. Ministarstvo financija, Ured za sprječavanje pranja novca, preuzeto 10. srpnja 2023. s <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>
18. MONEYVAL (2021.), Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Croatia; Fifth Round Mutual Evaluation Report, preuzeto 20. srpnja 2023. s <https://rm.coe.int/moneyval-2021-24-mer-hr-en/1680a56562>
19. Glavina, M., i Šimić Banović, R. (2017.), Terorizam: Kontekst, financiranje i ekonomske posljedice, Pravnik, 51(102), str. 41-65
20. Hrvatska Narodna Banka, Pri sprječavanju pranja novca čovjek je nezamjenjiv faktor, preuzeto 20. srpnja 2023. s <https://www.hnb.hr/>
21. Pezer Blečić, S. (svibanj.2015.) - Aktualnosti u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma (Promjena međunarodnog regulatornog okvira); Zbornik radova sa 23. Foruma poslovanja nekretninama, preuzeto 20. srpnja s : <https://www.hgk.hr/documents/predavanje-pezer-blecic58b545e7f0336.pdf>
22. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga , Smjernice za provođenje ZSPNFT, skinuto 20. srpnja 2023. s <https://www.hanfa.hr/getfile.ashx/?fileId=39348>
23. FATF(2014.):Risk- based approach for the banking sector,skinuto s <http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/Risk-Based-Approach-Banking-Sector.pdf>
24. Vlada Republike Hrvatske (2020.), Nacionalna procjena rizika od pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj s akcijskim planom za smanjenje identificiranih rizika, preuzeto 20. srpnja 2023. s <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured>
25. Hrvatska Narodna Banka, Pri sprječavanju pranja novca čovjek je nezamjenjiv faktor, preuzeto 22. srpnja 2023. s <https://www.hnb.hr/-/nadzor-banaka-proces-povjerljivost-informacija-i-sankcije>
26. Zirojević, A. (2017.), Specifičnosti pranja novca u bankarskom sektoru, Pravo-teorija i praksa, 34(7-9), 16-26
27. Hrvatska udruga banaka, Sigurnost na internetu, skinuto 25. srpnja 2023. s <https://www.hub.hr/hr/sigurnost-na-internetu/opcenito/kako-vas-banke-stite>
28. Hrvatska udruga banaka, Sigurnost na internetu, skinuto 25. srpnja 2023. s <https://www.hub.hr/hr/sigurnost-na-internetu/vrste-prijevara/money-mules-ili-posrednici-za-prijenos-novca>

29. Hrvatska narodna banka (2020.), preuzeto 1.7.2023. s <https://www.hnb.hr/-/financijski-inspektorat-rh-izreкао-zagrebackoj-banci-d-d-kaznu-u-visini-od-33-milijuna-kuna>

POPIS GRAFOVA I SLIKA

Graf	Stranica
1. Ocjene učinkoviti prema MONEYVAL-u	16
2. Procjena rizika različitih bankarskih usluga	22
3. Prijava sumnjivih transakcija od strane banaka	24

Slika	Stranica
1. Prikazane faze pranja novca	4
2. Funkcioniranje FATF-a	9
3. Raspodjela ključnih tijela u RH protiv PN/FT	13
4. Kampanja Europol	27